

Політичні виміри європеїзації України

УДК 323.1
ББК 66.041

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ

І. В. Бутирська

*Чернівецький торговельно-економічний інститут Київського
національного торговельно-економічного університету;
58002, м. Чернівці, пл. Центральна, 7;
тел. +38 (066) 01-99-805; e-mail: irina.val13@gmail.com*

У статті досліджено концептуальну основу соціальної політики в руслі європейської інтеграції. Автор доводить, що вона еволюціонує і змістовно розвивається нерівномірно. Окремі її елементи неодноразово переглядалися через прагнення знайти відповіді на виклики часу. Інші ж залишилися незмінними, хоча необхідність їх модернізації очевидна. Сучасна база соціальної політики має багато протиріч, частково заснованих на внутрішніх конфліктах концепції, частково тих, що виникли в результаті її перенесення на наднаціональний рівень. Відсутність гідної альтернативної концепції сприяє збереженню провідних позицій за існуючою моделлю, але без серйозної ревізії її змісту перспективи подальшого розвитку інтеграційного процесу не можуть вважатися чіткими.

Ключові слова: держава загального добробуту, концепти соціальної політики, соціальна політика, Європейський Союз, європейська інтеграція.

XXI століття вносить корективи й якісні зміни в глобальні процеси, які охоплюють всі континенти і серед них – Європу. У сучасному світі помітно активізувалися процеси інтеграції, глобалізації й їх протиположності – регіоналізації. Значну роль у цих процесах відіграє Європейський Союз (ЄС) [3; 4], що являє собою потужну силу, як у політичному, економічному, так і в соціальному аспектах. Ця міжнародна організація за півстоліття накопичила найбільш цікавий соціальний досвід (чи, можливо, один з найбільш цікавих). Кожна зі сфер європейської інтеграції

важлива, а соціальна сфера є не лише значимою, вона представляє своєрідний показник соціальної суті суспільства, втілення в життя соціально-орієнтованої і соціально-відповідальної моделі розвитку, здатної забезпечити його стійкий економічний і політичний статус. Через розвиток соціальної політики відбувається сприйняття суспільством влади, довіри до неї, свідчить про ефективність політичних, економічних та інших рішень, які виходять з владних кабінетів.

Увага до проблем соціальної сфери і, відповідно, соціальної політики відчутно зросла на рубежі ХХ-ХХІ ст. Водночас необхідно наголосити, що в ході процесів глобалізації деякі зі сформованих методів соціальної політики втратили свою ефективність, а також під сумнів була поставлена частина її принципів та цінностей. Соціальні питання важливі й актуальні і в теоретичному плані, і в практичному – для розуміння європейських реалій. Європейський досвід подолання соціальних проблем і розвитку цього напрямку особливо важливий у контексті гостроти «нового соціального питання». Високий ступінь індивідуалізації сучасного світу, в т.ч. у сенсі особливого статусу особистості, теж не дозволяє ігнорувати соціальний фактор у всіх людських починаннях, включаючи європейську інтеграцію. Тож зміна положення особистості, а водночас з цим і соціальної політики, актуалізує дане дослідження.

Досвід Європи в соціальній сфері цікавий не лише для громадян ЄС, але і для України. По-перше, наша держава все ще переживає досить складний період, як у внутрішньополітичній ситуації, так і на міжнародній арені. В умовах глобалізації Україні необхідна стійка модель соціального розвитку, а історія європейської інтеграції надає багатий матеріал для цього. На жаль, на даний момент Україна не в змозі сформулювати свою конкурентоспроможну соціальну перспективу в глобалізованому світі. Американська, європейська й інші чинні стратегії формують поточне соціальне поле, і, по суті, Україна змушена вибирати між цими варіантами.

По-друге, Європейський Союз є одним з ключових партнерів України, і зміни в його внутрішній політиці важливі для нашої держави, яка вже розпочала виконання договору про асоційоване членство в цій міжнародній організації. Отже, соціальна політика в процесі європейської інтеграції становить не лише науковий, а й практичний інтерес. Трансформації соціальної політики та соціального питання, становлення європейського інтеграційного простору, розвиток України – все це посилює актуальність дослідження розвитку соціальної політики в Європейському Союзі.

Напрямок розвитку соціальної політики в ЄС започаткували з 1950-х рр. Але активно її почали розвивати в Європі дещо згодом, після підписання Ніццького договору та Хартії основних прав Європейського Союзу, що підсумувало один із значних етапів інтеграції. Саме в цих документах європейська соціальна політика набула завершеної форми.

Як наукову проблему у межах європейської інтеграції, соціальну політику досліджують відносно недавно. Втім, вона вже посіла чільне місце в дослідженнях з європеїстики. До вивчення соціальних проблем звертається багато науковців, зокрема зарубіжних [2; 5; 7; 11; 12; 17; 22-27; 31] та українських [1; 6; 8-10]. Вони прагнуть представити нове концептуальне осмислення цих проблем з позицій різних суспільних наук. Політологи до соціальних проблем звертаються менше, хоча ці питання аналізують у своїх працях А. Сіленко [13; 14], О. Скрипник [15; 16], Хома [20; 21] та ін.

Після численних наукових дискусій щодо ролі і місця соціальної політики в процесі інтеграції, відступають сумніви в тому, що вона стала однією з пріоритетних сфер діяльності ЄС. Але, незважаючи на підвищений інтерес до соціальної політики в останні роки, її вивчали фрагментарно, крізь призму і в межах різноманітних аспектів. Найбільшу увагу було приділено діяльності профспілок, вивченню окремих соціальних груп, систем забезпечення тощо. Але розвиток соціальної політики ще явно потребує цілісного дослідження. Попри велику кількість праць по соціальній політиці ЄС, ще відсутня сформована історіографія цієї проблеми в науці.

Серед методологічних засад дослідження проблеми соціальної політики можна виділити кілька підходів до визначення поняття «європейська інтеграція» та «соціальна політика», зокрема міжурядовий, інституційний та комунікативний підходи. Міжурядовий чи міждержавний підхід передбачає закріплення провідної ролі за національними урядами і характеризує інтеграцію лише в контексті міжурядових взаємин. Інституційний підхід розглядає інтеграцію як процес трансформації національних практик, що веде до зміни моделі управління. Комунікативний підхід трактує інтеграцію як створення соціальних спільнот. Значний вплив на визначення цих понять здійснюють виміри соціальної політики: політичний, економічний, культурний, соціальний.

Політичні процеси, що притаманні сучасному світу, вказують на значні зміни у розвитку суспільства. Вкажемо, що зміни не означають розриву з багатьма усталеними уявленнями, але дозволяють по-новому поглянути на них. Так, соціальна політика, як загальноприйнятий критерій успішності будь-якої держави чи наднаціонального утворення, наврод чи втратить свою значимість. Навпаки, вона швидше ще більше зросте навіть у порівнянні з проблемою забезпечення сталого економічного розвитку. Прикладом, що чітко підтверджує цю думку, служить загальна політика Європейського Союзу. Нині ЄС, як і весь світ, переживає складні часи. Чи стане поточна криза шляхом до оновлення, чи застою, а то й навіть руйнування існуючого концепту європейської інтеграції багато в чому залежить від того, чи будуть усвідомлені й усунені внутрішні протиріччя системи. На наш погляд, нині одним з основних напрямів інтеграції є соціальна сфера і хоча соціальна інтеграція відстає

від інтеграції економічної, але саме вона здебільшого визначатиме обличчя ЄС у XXI ст.

Аналізуючи соціальну політику європейської інтеграції слід зрозуміти, що лежить в її основі. Жодний аспект діяльності об'єднаної Європи не може бути відірваним від національної політики. Соціальна політика теж безпосередньо пов'язана з національними соціальними політиками держав-членів ЄС. Останні являють собою різні варіанти держави добробуту. Тож концептуальною основою соціальної політики ЄС є теорія welfare state (держава загального добробуту). Про кризу держави добробуту вийшло чимало праць, автори яких пишуть, що дана концепція продовжує відігравати визначальну роль і в національній, і в наднаціональній практиці. Відсутність гідної альтернативи дозволяє державі добробуту зберігати провідні позиції, бути фундаментом сучасних соціальних політик. Вважаємо слушною думку німецького вченого Ю. Хабермаса про те, що «розвинений капіталізм так же не може жити без соціальної держави, як і примиритися з її подальшим вдосконаленням» [18, с. 101].

Погоджуючись, що в основі соціальної політики ЄС лежить концепція держави добробуту, варто уточнити зміст центральних понять: «держава добробуту» і «соціальна політика». Загальновизнане визначення концепту соціальної політики відсутнє. Науковці виділяють два основних напрями в його трактуванні – вузьке і широке. У вузькому сенсі соціальну політику розуміють як діяльність держави з перерозподілу фінансових ресурсів на основі чинного законодавства між різними соціальними групами населення. У межах даної дефініції соціальної політики ця сфера обмежена системою забезпечення. У широкому ж сенсі дане поняття – це діяльність усіх суб'єктів соціальної політики, спрямованої на досягнення певного суспільного ідеалу.

Таке розуміння цього явища передбачає включення (повне чи часткове) і соціальних, і економічних, і культурних прав у соціальну сферу. У широкому сенсі соціальна політика не зводиться лише до вирішення економічних і соціальних проблем, а передбачає також формування моральних установок суспільства. У цілому, можна погодитися з А.І. Стребковим, який наголошує, що «уявлення про соціальну політику як про діяльність держави з фінансування соціальної сфери життєдіяльності людей повинні відійти в минуле. Сьогодні соціальна політика повинна розглядатися як діяльність держави, спрямована на умови життя людей з метою досягнення такого соціального порядку, при якому задоволення потреб не зустрічало б протидії природного та штучного характеру» [17, с. 67].

Сучасне розуміння держави добробуту складалося після завершення Другої світової війни. Але остаточно це поняття так і не було сформоване [2, с. 19]. Найбільш поширеним є розуміння держави добробуту як проекту державного устрою, який передбачає втручання держави в

економічні процеси з метою забезпечення всіх членів суспільства соціальними правами шляхом перерозподілу доходів [32]. Теорія передбачає високий ступінь соціальної відповідальності держави. Економічною основою концепції держави добробуту була кейнсіанська теорія. Спочатку держава добробуту зводилося до розподілу багатства заради нейтралізації соціальної напруги. Тож кожна держава здійснювала проект, виходячи з історичних умов свого розвитку. Нині існує декілька класифікацій моделей соціальної політики, заснованих на концепції держави добробуту [5; 9; 10; 11; 12; 20; 27; 29].

Поняття «соціальної політики» і «держави добробуту» надзвичайно багатовимірні, але їх діалектичний зв'язок очевидний. Сучасне розуміння соціальної політики нерозривно пов'язане з досягненнями держави добробуту. У кожному варіанті концепція «welfare state» спирається на кілька ключових понять. По-перше, поняття «праці», адже згідно з більшістю класичних соціальних теорій структура буржуазного суспільства формується абстрактною працею і типом праці. По-друге, розуміння того, що являє собою «держава» і як далеко поширюється її компетенція, є одним з основних, питань концепції. По-третє, не менш важливим є поняття «суспільство», оскільки воно, з одного боку, характеризує той ідеал, на досягнення якого спрямована соціальна політика держави добробуту, а з іншого боку, визначає ступінь участі громадян у цьому процесі. Продовжуючи другу лінію розуміння «суспільства», неможливо виключити концепт «права людини», тому що він відображає зв'язок соціальної відповідальності держави і активності суспільства.

Необхідно підкреслити, що соціальна політика хоч завжди входила в сферу інтересів інтеграції, але до 1970-х рр. відігравала лише допоміжну роль. Пріоритетним же напрямом інтеграції було створення спільного ринку. Це визначало обмежене розуміння соціальної сфери як засобу здатного нейтралізувати ризики економічного об'єднання. Поворотним моментом стали кризи: соціальна – 1968 р. і економічні 1970-х та початку 1980-х рр. [30, с. 23]. Страйки робітників у багатьох країнах Європи, діяльність «Солідарності» в Польщі тощо хвилиною прокотилися по континенту, яскраво вказали на зміни у масовій свідомості. У численних виступах чітко звучало прагнення трудящих брати участь у прийнятті рішень в економічній сфері.

Населення більшості європейських країн заявило про претензії на громадянський статус в об'єднаній Європі і на розширення сфери громадянських прав. Економічні кризи привели до практично повсюдної критики держави добробуту. Неоконсерватори, які прийшли до влади, пропагували політику невтручання в економіку й ідеологію індивідуалізму [23, с. 158]. Якщо у сфері економічної політики ефективність була і є головною цінністю Співтовариства, то поєднати ідеї соціальної солідарності і відповідальності з індивідуалізмом виявилось важкою справою. Багато в чому саме прагнення зберегти досягнення держави добробуту

вивело соціальну політику на наднаціональний рівень. Не менш важливим фактором було й усвідомлення того, що подальше економічне зростання, необхідне для Спільноти, не може бути досягнуте без розширення соціальної сфери.

Водночас розвиток соціального напрямку європейської інтеграції був пов'язаний зі значними труднощами. Тому рішення, прийняті на саміті в Парижі у 1972 р. стали важливим кроком у діяльності ЄС. У Заключному комюніке саміту було зазначено, що «необхідність активних дій у соціальній сфері набуває такого ж значення, як створення Економічного і валютного союзу» [32]. Після Паризького саміту прийняли чималу кількість директив, присвячених різним соціальним питанням. Але структурна криза, що розгорнулася в ЄС, загальмувала процес інтеграції, в т.ч. й її соціальний вимір. Втім, і уряди країн-членів ЄС не поспішали передавати частину свого суверенітету наднаціональним органам Співтовариства, тим більше у сфері соціальної політики, яка завжди була дієвим важелем у взаємодії з суспільством. Водночас думка про необхідність гармонізувати національні соціальні політики знаходила більше прихильників ніж опонентів.

У кінці 1980-х рр. інтеграційний процес знову активізувався. Проект «Єдиної Європи» знайшов друге дихання здебільшого завдяки Жаку Делору, який очолював Європейську комісію у 1985-1995 рр. Створюючи спільний європейський ринок, Ж. Делор приділяв багато уваги соціальним питанням. Ідея розвитку соціальної політики як основи інтеграції отримала втілення в прийнятих у той період документах: Єдиному Європейському Акті, Хартії основних соціальних прав трудящих, Білих і Зелених книгах, присвячених питанням соціальної політики, Маастрихтському договору. Завдяки прийняттю цих документів в ЄС у другій половині 1980-1990-х рр. не лише соціальний напрям набував чіткіших форм, але і його концептуальні основи теж знайшли подальший розвиток у Амстердамському і Ніццькому договорах, а головне – у Хартії основних прав Європейського Союзу, що стали важливими етапами в еволюції концепції держави добробуту.

Вважаємо, що саме еволюція понять, які складають основу концепції, є критерієм її розвитку. Кожне з понять зазнало змін у ході становлення європейської соціальної політики. Аналіз вищезазначених документів показав, що центральна ідея «праці», хоч і була системоутворюючою, але дещо змінила свій зміст. Якщо в договорах 1950-1960-х рр. «працю» розуміли як джерело засобів до існування, то в Хартії 2000 р. «праця» – спосіб самореалізації особистості, вона розуміється не просто як вимушена необхідність (право на працю як засіб існування), а саме як важлива складова становлення особистості (право на обрану працю) [19, с. 23].

Розуміння концепту «права людини» також змінилося. Визнання суб'єктності громадян ЄС дозволило розширити сферу прав і обов'язків

громадян. Автори Хартії основних прав Європейського Союзу відмовилися від традиційного розподілу прав людини на права першого (цивільні, політичні) і другого (соціальні, економічні, культурні) поколінь. В основу було покладено цінності, на яких формуються ці права: людська гідність, свобода, рівність, солідарність. Водночас зауважимо, що такий підхід і головне – включення соціальних прав до розряду основних, викликав серйозні заперечення з боку більшості соціальних партнерів, і Хартія так і не набула статусу джерела права [30, с. 46].

Враховуючи специфіку кожного варіанту реалізації теорії, необхідно розглянути ще одне поняття – «ідентичність». Цей концепт теж важливий для аналізу соціального напрямку інтеграції, адже усвідомлення власне ідентичності дозволяє вибудовувати механізми об'єднання. Поняття ідентичності, досить уважно розглянуте теоретиками інтеграції, фактично не отримало належного відображення в документах Європейського Союзу. Вперше питання про критерії європейської ідентичності було поставлене в 1973 р. у документі «Про образ Європи». Як зауважує в своєму дослідженні Б. Страт, європейська ідентичність була розроблена та обрана саме на Копенгагенському саміті в грудні 1973 р. [30, с. 49]. В основу поняття були покладені т.зв. цілі – цінності Співтовариства: у політичній сфері – демократія і права людини; в економічній – ринкова економіка і свобода підприємництва; у сфері соціальних відносин – принципи соціальної солідарності і згуртованості, а також відсутність збройних конфліктів між європейськими країнами [28, с. 96]. Значимо, що європейська ідентичність визначалася здебільшого через дихотомію «свій-чужий», ніж «свій-інший». Тобто основою для оформлення поняття стало протиставлення держав-членів Співтовариства решті світу, подібно до того, як вперше ідея Європи як певної цілісності з'явилася в період Великих Географічних відкриттів. Цей головний принцип так і не змінився, хоч на сучасному етапі ЄС відчайдушно потребує визначення ідентичності через внутрішні чинники.

У ході еволюції теорії держава зберегла своє становище гаранта соціальної стабільності. Але, як стає зрозуміло з тексту Хартії основних прав, вона прагне розділити свою соціальну відповідальність з іншими партнерами, насамперед з бізнесом. Втім, через певні обставини, інші соціальні партнери не поспішають взяти частину відповідальності на себе. Тут у наявності основний конфлікт держави добробуту: межі примирення економічної ефективності та громадянського добробуту. Частково це протиріччя виникає через відсутність чіткого розуміння змісту поняття «суспільство». Його не лише не розцінюють як активного актора соціальної політики, а й взагалі фактично не розглядають у теорії держави добробуту. Суспільство розпадається на безліч елементів, нездатних до спільних дій. І навіть введення європейського громадянства не сприяло консолідації поняття «суспільства» (громадянського суспільства).

Проаналізувавши розвиток соціальної політики в Європейському Союзі, наголосимо, що теорія держави добробуту як концептуальна основа соціальної політики європейської інтеграції еволюціонує нерівномірно. В останній третині ХХ ст. концепція отримала досить повне оформлення в документах Євросоюзу. Але змістовно теорія розвивалася епізодично. Окремі її елементи неодноразово переглядалися через прагнення знайти відповіді на виклики часу. Інші ж складові залишилися незмінними, хоча необхідність їх модернізації очевидна. Вважаємо, що сучасна база теорії соціальної політики представляє собою клубок протиріч, які частково засновані на внутрішніх конфліктах концепції, інші частково виникли в результаті її перенесення на наднаціональний рівень. Відсутність гідної альтернативної концепції сприяє збереженню провідних позицій за існуючою моделлю, але без серйозної ревізії її змісту перспективи подальшого розвитку інтеграційного процесу не можуть вважатися чіткими.

Література

1. Громадянське суспільство і соціальний капітал у нових країнах-членах Європейського Союзу: Монографія / В.І. Бурдяк, І.В. Бутирська, М.Г. Герман, Т.П. Федорчак. – Чернівці: Технодрук, 2015. – 336 с.
2. Вейт-Уилсон Дж. Государство благосостояния: проблема в самом понятии / Дж. Вейт-Уилсон // Pro et Contra. – 2001. – № 3. – С. 19-23.
3. Договор о ЕЭС // Европейский Союз: прошлое, настоящее, будущее. Договоры учреждающие Европейские Сообщества. – М.: Право, 1994. – 108 с.
4. Единый Европейский Акт // Европейский Союз: прошлое, настоящее, будущее. Договоры учреждающие Европейские Сообщества. – М.: Право, 1994. – 108 с.
5. Калов З.А. Особенности реализации моделей социальной политики / З.А. Калов, Ф.М. Куршаева, Л.У. Хациева. – Ч.1. // Современные проблемы науки и образования. – 2009. – №2. – С. 106-118.
6. Коваліско Н.В. Стратифікаційні порядки суспільства: концептуальні уявлення та досвід вивчення / Н.В. Коваліско. – К.: ІС НАНУ, 2008. – 240 с.
7. Концептуализация социальной проблемы / Под ред. Е.И. Ярской-Смирновой, П.В. Романова // Социальная политика и социальная работа в изменяющейся России. – М., 2002. – С. 28-37.
8. Копійка В.В. Європейський Союз: історія і засади функціонування: навч. посіб. / В.В. Копійка, Т.І. Шинкаренко; за ред. Л.В. Губерського. – К.: Знання, 2009. – 751 с.
9. Намчук В.А. Розвиток соціальної держави в країнах ЄС / В.А. Намчук // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2011. – №2(40). – С. 443-450.

10. Панченко Т.В. Ідея загального блага як ціннісна основа доктрини субсидіарності / Т.В. Панченко // Вісник СевНТУ. – 2010. – Вип.112. – С. 131-139.
11. Римский В. Социальная политика как метод решения социальных проблем / В. Римский // Общественные науки и современность. – 2006. – №5. – С. 92-96.
12. Сафронов А.П. Внутренние противоречия шведской модели «благо-состояния» / А.П. Сафронов // Научный эксперт. – 2008. – Вып.11. – С. 73-74.
13. Сіленко А. Деякі тенденції розвитку соціальної держави / А. Сіленко // Право України. – 2005. – №8. – С. 106-110.
14. Сіленко А. Соціальна держава: територія перемін / А. Сіленко. – Одеса: ВЦ УДАЗ, 2000. – 278 с.
15. Скрипник О.В. Проблема реалізації прав людини при здійсненні державного управління соціальною та економічною сферами України / О.В. Скрипник // Вісник АПНУ. – Х.: Право, 2006 – №4. – С. 22-34.
16. Скрипник О.В. Соціальні функції конституції та їх забезпечення в Україні / О.В. Скрипник // Вісник АПНУ. – Х.: Право, 2005. – №4. – С. 68-79.
17. Стребков А.И. Социальная политика: теория и практика / А.И. Стребков. – СПб.: Изд-во Санкт-Петербургского философского общества, 2000. – 204 с.
18. Хабермас Ю. Политические работы / Ю. Хабермас. – М.: Практис, 2005. – 368 с.
19. Хартия Основных социальных прав трудящихся // Европейский Союз: прошлое, настоящее, будущее. Социальная политика. – М.: Право, 1996. – 72 с.
20. Хома Н.М. Моделі соціальної держави: світовий та український досвід: монографія / Н.М. Хома. – К.: Юридична думка, 2012. – 592 с.
21. Хома Н.М. Соціальні проблеми глобалізації (в контексті реформування соціальної держави) / Н.М. Хома // Порівняльно-правові дослідження. – 2012. – №1-2. – С. 303-309.
22. Ясавеев И.Г. Конструирование социальных проблем средствами массовой коммуникации / И.Г. Ясавеев. – Казань: изд-во Казан. ун-та, 2004. – 199 с.
23. Bonoli G. European welfare futures: Towards a theory of retrenchment / G. Bonoli, V. George, P. Taylor-Gooby. – Cambridge: Polity Press, 2000. – 212 p.
24. Bulmer S.J. The Europeanisation of National Policy? [Електронний ресурс] / S.J. Bulmer and C.M. Radaelli // Queen's University Belfast online paper on Europeanisation. – 2004. – №.1. – Режим доступу: <http://www.qub.ac.uk/pais/Research/PaperSeries/EuropeanisationPapers/>
25. Charter of Fundamental Rights of the European Union // Official Journal of the European Commission. – 2000. – 18 December. – 486 p.

26. Срепаз М. Constructing Toleranse: How the Welfare State Shapes Attitudes About Immagrants / М. Срепаз, R. Damron // Comparative Political Studies. – 2008. – Vol.40. – №3. – P. 661-679.
27. Hantrais L. Social Policy in the European Union / L. Hantrais. – London: Macmillan Press, 1995. – 24 p.
28. Pinder J. The European Union. A very short introduction / J. Pinder. – Oxford: Oxford University Press, 2001. – 224 p.
29. Pochet Ph. Influence of European Integration on National Social Policy Reforms / Philippe Pochet. – Brussels: Observatoire social européen, 2006. – 22 p.
30. Richardson J. The European Union. Power and policy-making / J. Richardson. – London, New-York: Routledge Taylor & Francis group, 2001. – 112 p.
31. Rychly L. Social Dialogue at National Level in the EU Accession Countries / Ludek Rychly, Rainer Pritzer. – Geneva: International Labour Office, 2003. – 40 p.
32. Statement from the Paris Summit (19 to 21 October 1972) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://political-enc.info/n5-41.html>
*Стаття надійшла до редакційної колегії 28.09.2015 р.
Рекомендовано до друку д.політ.н., професором Монолатієм І.С.,
д.політ.н., професором Романюком А.С. (Львів)*

THE DEVELOPMENT OF SOCIAL POLICY IN THE EUROPEAN UNION: THEORETICAL AND PRACTICAL BASE

I. V. Butyrskaya

*Chernivtsi Trade and Economics Institute of Kyiv National Trade and Economic University, 58002, Chernivtsi, Central square, 7;
ph. +38(066)01-99-805; e-mail: irina.vall3@gmail.com*

The paper investigates the conceptual basis of social policy towards European integration. The author proves, that she is evolving, and content is uneven. Some of its elements are often viewed through the desire to find answers to the challenges. The rest remained unchanged, although the need to upgrade them is obvious. The current framework of social policy has many contradictions, partly based on the concept of internal conflicts, partly those resulting from its transfer to the supranational level. The lack of a decent alternative concept contributes to maintaining leading positions in the existing model, but without a major revision of its contents prospects for further development of the integration process can not be considered accurate.

Key words: *welfare state, the concepts of social policy, social policy, European Union, European integration.*